

Kraamzorg uit het basispakket

Bent u recent nog op kraamvisite geweest? De kans is groot dat een kraamverzorgster u een kopje koffie en beschuit met muisjes aanbood om vervolgens verder te gaan met de huishoudelijke bezigheden. Misschien dat ze tussendoor nog even langskwam om de pas geborene te temperen en te verschonen, en dat ze een boterham maakte voor een ouder broertje of zusje. Na een tijdje meldde ze waarschijnlijk vriendelijk doch gedeceideerd dat de jonge moeder nu toch echt even moet rusten en dat u weg moest. Terwijl u wegliep, zag u mogelijk nog net hoe de kraamhulp de was ophing of de koffiemokken afwaste.

Na een aantal van dit soort kraamvisites en mijmerend over mijn eigen kraamperiodes, moest ik aan minister Schippers van VWS denken. In februari 2013 was zij bij Buitenhof en deed iets slims. Het kabinet was voornemens om het basispakket te verkleinen om daarmee anderhalf miljard euro te bezuinigen. Dat was zo afgesproken in het regeerakkoord. Maar elke keer als diezelfde overheid met een voorstel kwam, was er direct veel rumoer en zware tegenstand. In plaats van voorstellen steeds af te wijzen, vroeg Schippers aan artsen, burgers en patiënten (organisaties) om het komende jaar eens met haar mee te denken. “Wat kan er volgens u uit het basispakket?”

VWS ontving ruim 800 voorstellen, waarvan er bijna één op de vijf in de categorie ‘vruchtbaarheid, zwangerschap en bevalling’ viel. Alle voorstellen zijn voorgelegd aan het Zorginstituut, dat eind 2014 met een advies voor de minister komt.

Intussen is het politieke speelveld veranderd. In de zomer van 2013 bereikte Schippers een akkoord met zorgpartijen, waardoor de voorgenomen versoering van het basispakket is aangepast. Van de oorspronkelijke anderhalf miljard euro blijft 300 miljoen overeind. De rest van de bezuiniging moeten artsen realiseren door strenger te worden bij het verlenen van zorg uit het basispakket. Selectievere toegang tot het basispakket dus. Schippers heeft aangegeven ook bij de pakketversoering van 300 miljoen euro te zullen putten uit de meer dan 800 reacties.

Daar dacht ik allemaal aan na het zoveelste kraambezoek. Is kraamzorg wel zorg, of is het een gemakdienst die bij uitstek past bij de participatiemaatschappij? Waarom kan de vader eventueel samen met familie of vrienden het huishouden niet overnemen en zorgen voor moeder en kind? Henriëtte Prast wees in 2008 in *het Financieele Dagblad* al op het anti-emanipatoire effect van de kraamzorg, omdat de vader in de eerste dagen na de bevalling wordt buitengesloten: “Jij man kan dit

BARBARA BAARSM

Directeur van SEO Economisch
Onderzoek en hoogleraar aan
de Universiteit van Amsterdam

niet zo goed, loop ons vrouwen alsjeblieft niet voor de voeten.” Dat is ook waarom bij een doordeweeks bezoek in de kraamperiode zelden een vader aanwezig is. Pas als de kraamzorg weg is, verschijnt de vader weer.

Het toeval wil dat met het verhuizen van kraamzorg van het basis- naar het aanvullende pakket bijna 300 miljoen euro wordt vrijgespeeld. Precies het bedrag dat Schippers nog zoekt. De organisaties rond kraamzorg zien de bui al hangen en hebben tijdens een consultatiebijeenkomst bij het Zorginstituut aangegeven dat de kraamzorg in het basispakket moet blijven. Begin september is er weer een overleg.

Bijna alle moeders in Nederland krijgen kraamzorg. Standaard is dat 49 uur, dagelijks zo'n zes uur verspreid

over acht dagen. Daarbovenop helpt de kraamverzorgster bij thuisbevallingen (een vijfde van de vrouwen bevalt thuis, een afnemend percentage). Van die 49 uur dient volgens het Landelijk indicatieprotocol kraamzorg (LIP) 12 uur te worden besteed aan voorlichting en instructie. Dat kan zeker bij een eerste kind best nuttig zijn, al kunnen ervaren moeders of vaders in de naaste omgeving van de jonge moeder dit ook best voor hun rekening nemen.

De rest van de kraamzorg bestaat volgens het LIP uit ‘verzorgen van moeder en kind’, ‘waarborgen van hygiëne’ en ‘uitvoeren huishoudelijke taken’. Tot slot wordt er ook nog vijf uur besteed aan ‘observeren, signaleren en rapporteren’. Daarmee lijkt kraamzorg een vooruitgeschoven post van jeugdzorg. Opvallend is dan ook dat gezinnen in achterstandswijken bijna dertig procent minder uren kraamzorg afnemen. Los daarvan kan jeugdzorg waarschijnlijk efficiënter worden geregeld dan via het verlenen van kraamzorg.

Door kraamzorg uit het basispakket te halen, haalt Schippers in één klap haar doelstelling. Dat is natuurlijk fijn, maar een principiële argument is dat kraamzorg beter past in de aanvullende verzekering. Dan betalen verzekerden bewust voor de gemakdiensten en wordt voorkomen dat essentiële zorg uit het pakket moet. In het basispakket verdringt kraamzorg bovendien privaat geleverde mantelzorg. Alleen in die gevallen dat kraamzorg voorkomt dat vrouwen langer in het ziekenhuis moeten liggen, kan kraam- of thuiszorg kosteneffectief zijn. Met het verwijderen van kraamzorg uit het basispakket moet de rekening overigens niet bij werkgevers worden gelegd; geen door de werkgever betaald vaderschapsverlof dus. De kerstboom van verlofdagen hangt al veel te vol. Bij een volgend kraambezoek ontvangt u beschuit met muisjes van de vader die zo zijn vakantie viert.

De auteur heeft verklaard dit artikel alleen te publiceren in ESB en niet elders te publiceren in wat voor medium dan ook. Het is wel toegestaan om het artikel voor eigen gebruik en voor publicatie op een intranet van de werkgever van de auteur aan te wenden.